

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΣ, πόνημα στιχρὸν, ὑπὸ *Εὐθέρου*. — *CONTES ET POÈMES DE LA GRÈCE MODERNE* par M. Marino Vreto. — ΚΥΠΡΙΑΚΑ ὑπὸ *Ἀ. Σακελλαρίου*. — ΑΛΒΑΝΟΙ, ὑπὸ Νικολέου. — ΠΟΔΥΒΙΟΣ, ὑπὸ *Β. Βουζίκου*. — ΤΟ ΥΔΩΡ ΤΗΣ ΣΥΓΓΩΣ, ὑπὸ *Π. Δημητρίου*.

— 0 —

Πρὸ πολλοῦ καθυστερήσασα ἡ Πανδώρα τὴν ἀπόκρισιν τοῦ βιβλιογραφικοῦ αὐτῆς ἐφλήματος, ἀρχεται αὐτῆς ἐκείθεν, ὅθεν τὴν σήμερον τὰ πάντα ἀρχονται, καὶ ὅπου τὰ πάντα τελευτῶσιν, ἀπὸ τοῦ Ἀνατολικοῦ ζήτηματος. Διὰ τοῦτο Ἕλληνας τῶ ὄντι τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι ὑπάρξεως ζήτημα, καὶ πᾶν ἄλλο ἀφανίζεται ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἡ πᾶρεργον εἶναι, ἢ εἶναι αὐτοῦ συνέπεια, ἢ ἐν αὐτῷ περιέχεται. Ὅσον καὶ ἂν προσποιώμεθα τοὺς ἀδιαφόρους, τοὺς ἐγκαρτεροῦντας, τοὺς ὑπομένοντας, αὐτὸ τὸ ζωτικὸν ζήτημα, τὸ ἐγγυον τοῦ μέλλοντος τοῦτο ζήτημα, εἶναι εἰς τὸ βάθος τῶν ἡμετέρων καρδιῶν, καὶ εἰς ὅλων τῶν ἡμετέρων λογισμῶν τὰ βάθη, καὶ αὐτοῦ ἡ ὁμίχλη περικαλύπτει σήμερον καὶ τὸν Παρνασσόν, καὶ αἱ Μοῦσαι αὐταὶ ἄλλο ἀντικείμενον δὲν εὐρίσκουσι τῶν ἐμπνευτέων των.

Θέλω λέγειν Ἀτρείδας
Θέλω δὲ Κάδμον ἄδειν
Ἄ βάρβιτος δὲ χορδαῖς

τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα, καὶ τὰς ἐλπίδας του καὶ τοὺς φρόνους του, καὶ τ' ἀποτελέσματα του ἤξει καὶ ἐπαναλαμβάνει.

Ταύτης τῆς πρὸς τὸ ἀνατολικὸν ζήτημα φαρᾶς τῶν διανοιῶν, τῆς εἰς τὴν ἐστίαν ταύτην συγκεντρώσεως ὅλων τῶν ἀκτίνων τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, περιεργότατον προϊόν εἶναι ἡ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΣ τοῦ *Εὐθέρου*, στιχρὰ σύνθεσις, ἰση σχεδὸν τὸν ἄγκον πρὸς ἐπικὸν ποίημα, διότι περιλαμβάνει ὑπὲρ τοὺς 3500 στίχους, ἀλλὰ μὴ ἔχουσα ἐποποιεῖς οὐτὰ ἀξιώσιν, οὐτε σχέδιον, οὐτε διαίρεσιν, οὐτε ἠθοποιίαν, οὐτε τ' ἄλλα προσόντα. Καὶ οὐτε μὲν ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ ἀπαιτεῖ νὰ κριθῆ αὐτὸ, οὐδ' ἡμεῖς νομιζομεν δίκαιον νὰ τὸ κρίνωμεν ὑπὸ τὴν ποιητικὴν αὐτοῦ ἐποψίν, διότι ἡ ποίησις εἶναι μεγαλοφυῆς καὶ εὐχαρι πλάσμα τῆς φαντασίας ἐν ᾧ τῶ ποίηματι τούτῳ ἀντί τῆς φαντασίας, ἐπικρατεῖ ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ τὸ αὐστηρὸν δίκαιον. Τοῦ συγγραφεῖος ὁ σκοπὸς δὲν ἦτον νὰ ἐπιζητήσῃ σπάνιά τινα ἄνθη, ἄτινα, ὅσαν εὐγενῆ καὶ ἂν εἶναι, εἰς κόσμημα πάντοτε, ἀλλὰ προσέθετο σοβαρώτερον ἄλλο, νὰ καταδείξῃ τὴν μεγάλην τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐνότητα, τὰ δικαιώματα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἀνατολῆς, τὸ συμφέρον τῆς Εὐρώπης τοῦ νὰ ἐγκολπωθῆ καὶ προαγάγῃ αὐτὸ, καὶ ἐν γένει πᾶν ὅ,τι πληροῖ, πᾶν ὅ,τι

θερμαίνει παντὸς γνησίου Ἕλληνας τὴν καρδίαν. Ἰσθὲς δὲ αὐτὸ τοῦτο, ὅτι αἱ ἰδέαι καὶ τὰ αἰσθήματα ταῦτα πληροῦσι καὶ θερμαίνουσι πάντων τῶν ἑλλήνων τὰς καρδίας, δύναται νὰ παρατηρηθῆ ὅτι χρησιμώτερον ἢ ἦτον ἂν ταῦτα πάντα ἐλέγοντο αὐγὴ ἑλληνιστὶ, ἀλλ' εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν ἔθνῶν ἐκείνων ἅτινα πρέπει νὰ πεισθῶσι περὶ τῶν τοιούτων ἀληθειῶν. Ἐπίσης δισταγμὸς δύναται νὰ ἀρθῆ, ἂν περὶ πραγμάτων τοσούτω θετικῶν, περὶ πεποιθήσεων τοσούτω ἐβραίων, ἂν εἰς σπουδαιολόγους συλλογισμοὺς ἀρμόζῃ ἡ τῆς ποιήσεως γλῶσσα. Ἀλλ' ὅτι ἕκαστος ἀναγνώστης τῆς Πανελληνίδος πρέπει ἀδιστακτικῶς νὰ παραδεχθῆ, εἶναι ὅτι ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς διακαίεται ὑπὸ ἐνθέρμου καὶ γνησίου πατριωτισμοῦ, ὅς οὐδέποτε διεφύσθη, καὶ οὐ διηνεκῶς δεινμάτα ἔδωκε, καὶ ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἔθνους του ἀγωνισάμενος, καὶ μετὰ ταῦτα πιστῶς καὶ ἀξίως ὑπηρετήσας αὐτὸ, καὶ ἤδη ἀξιεργῶν πάσας τὰς στιγμὰς τῆς ζωῆς του εἰς συγγραφὰς ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ εἰς πολλῶν ὠφελιμάτων γονιμον ἐφημεριδογραφίαν.

Μετὰ τῶν ποιητικῶν προϊόντων τῆς ἐποχῆς ταύτης πρέπει νὰ κατατάξωμεν καὶ τὰ *CONTES ET POÈMES* τοῦ νέου *Κ. Μαρτίνου Βρετοῦ*, υἱοῦ τοῦ διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ πηλήματος καὶ τῆς Τόμης, καὶ διὰ τὴν σύνταξιν τοῦ καταλόγου τῶν ἑλλήνων συγγραφεῶν καὶ δι' ἄλλα αὐτοῦ ἔργα γνωστοῦ εἰς τὸ Πανελλήνιον *Κ. Παπακαδοπούλου Βρετοῦ*. Ταῦτα οὐτε ἑλληνιστὶ οὐτε διὰ στίχων εἰς γέγραμμένα, καὶ ὁμοῦ ἡ νεοελληνικὴ ποίησις δύναται δικαίως νὰ διεκδικήσῃ αὐτά. Ὡς γνωστὸν τὰ δημοτικὰ ἠμῶν ἄσματα, ἐκ μνήμης μεταδιδόμενα, καὶ εἰς ταξίν ἀνθρώπων ἀμαθῶν τὸ πλεῖστον κυκλοφοροῦντα, διαφθεῖρονται καὶ κολοβοῦνται πολλαχῶς, καὶ εἰς τοὺς συλλέγοντας αὐτὰ περιέρχονται εἰς κατάστασιν χειρῶνα ἢ ὅτι τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη περιήλθον εἰς τοὺς περὶ Πεισιστράτον. Μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ *Κ. Φωκιάλλου* συλλεγέντων, ὀλίγιστα εἰς τὰ πλήρη καὶ ἀκέραια, καὶ μὴ ἐκ τεμαχίων διαφόρων, ὡς ἀτελεῖς κέντρωνες προδήλως συνηρμολογημένα. Διὰ τοῦτο ὁ *Κ. Βρετός*, ὅστις ἐν ὄσῳ διέτριβεν ἐν Γαλλίᾳ, ἐπροσπάθει νὰ ἐφελευθῆ ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος τὸ κατὰ δύναμιν τὴν προσοχὴν καὶ τὴν εὐνοίαν τῆς Εὐρώπης, θέλων καὶ τὰ ἀκαλλιέργητα ταῦτα, ἀλλ' εἰς φυσικὴν καλλονὴν ἐμπρέποντα ἄνθη τοῦ Παρνασσοῦ αὐτῆς νὰ καταστήσῃ εἰς τὴν Γαλλίαν γνωστά, δὲν τὰ μετέφερεν οὕτως ἀτελεῖ καὶ ἠκρωτηριασμένα, ὡς ἐν ταῖς συλλογαῖς ἀπαντῶνται, ἀλλ' ἀπήντησεν ἐξ αὐτῶν κατ' ἐκλογὴν στέφανον ἐν ᾧ θάλλουσιν ὅλα αὐτῶν τὰ ἄνθη καὶ ὑπὸ τῶν ὄρειων ζεφύρων ζωογονούμενα χρώματα, καὶ ὅστις ἀποπνέει τὰ ἀμύλυντα ἐκείνα τῶν ἀπαστήτων κοιλάδων ἀρώματα, καὶ παρήγαγεν ἔργον τὸ μετὰ τὸ ἐπέγον τῆς συλλογῆς καὶ τῆς συγγραφῆς, καὶ ἐν ἀκριβοστάτῃ γαλλικῇ φράσει ἐδημοσίευσεν οὐχὶ μετάφρασιν, ἀλλ' ἀντήγησιν τῶν ἀφελῶν ἐκείνων ἀσμάτων, ἅτινα ἐν ταῖς δουλικαῖς ἡμέραις παρηγόρουν τὴν ἐλευθερίαν εἰς τῶν βράχων τὰς κορυφὰς καὶ εἰς τῶν ἐρήμων τὰ σπή-